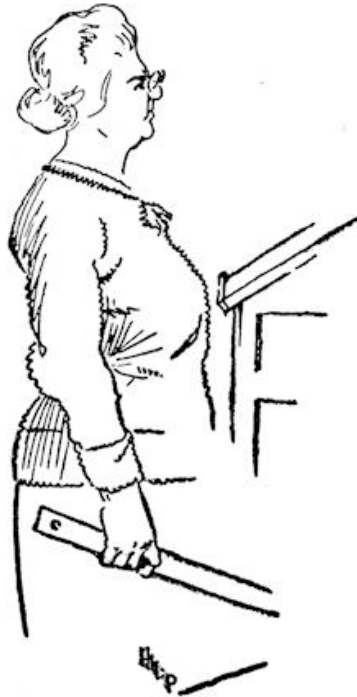

OPGANG

De pop achter 't gordijn

door Rie van Rossum

Ze is groot en fors . . .

JUFFROUW BAANDERMAN is al sinds jaren, wat het Hoofd eerbiedig: „een uitstekende leerkracht” noemt.

Ze is groot en fors, en schijnt nog groter en forser dan ze werkelijk is, doordat ze de ongelukkige gewoonte heeft, een nauwsluitende jumper op een strakke rok te dragen. Het effect is, dank zij haar proporties, fataal, maar zij is zich daarvan gelukkig niet bewust.

Zij is, goed beschouwd, enige eeuwen te laat geboren. Ze zou bijvoorbeeld een voortreffelijke Walküre geweest zijn. En indien ze gelijktijdig met Kenau Simons Hasselaer op de wallen van Haarlem gestaan had, zou ze ongetwijfeld tot hopvrouw van de Vrijwillige Burgeressenwacht bevorderd zijn. Met welk een élan zou ze de kokende olie en het pek op de hoofden der Spanjaarden hebben uitgegoten.....

Maar nu moet ze zich, helaas, met een klas tevreden stellen. Een klas van een dikke veertig woelige volksschoolkinderen, die ze echter regeert met zo forse hand, dat er legenden van

haar ijzeren regime van de ene schoolgeneratie op de andere overgaan.

Ze heeft een stem als een klaroen, die ze niet spaart; en een paar handen, waarvoor zelfs de grootste rakker uit de hoogste klas ontzag heeft.

Hoe ter wereld komt zij dan presies aan zo'n kwekeling als Sijtje Brons?

Sijtje is een volslagen anachronisme. Zij is, om haar met twee woorden te omschrijven: rond en blond.

Een rond kinderlik gezichtje met ronde bruine ogen; een figuurtje van enkel ronding, grappige ronde handjes met kuiltjes inplaats van knokkels, en zulk een overdadige overvloed van zijig-blond haar, dat ze met de zware vlecht tegen haar achterhoofd eigenlijk geen raad weet.

Ze is presies geschikt om zo in een sentimentele Alpenfilm te stappen. Als ze haar kinderlik mousselientje voor een zwart keursje over een wit bloesje, en een vuurrode rok verruilde, en haar dikke vlecht rond haar hoofd spelden wou, was ze op slag de liefste Hannerl of Liesel, de postmeestersdochter, op wie de knappe máár straatarme máár geniale jonge schoolmeester een gehele opera componeert.

Nu zit ze achterin de klas bij Juffrouw Baanderman, en is even bang van deze geharnaste dame als de kinderen.

Ze heeft overigens gelegenheid genoeg gehad, om aan het type te wennen. Thuis zijn er een forse, resolute Ma en drie formidabele zusters, die al van de wieg af haar doen en laten dag aan dag hebben gekorrigeerd.

Maar zelfs haar geduchte zuster Cathrien, die een grote meid met haar ogen regeert, en daarenboven twee kommensaals perfekt onder de duim heeft, is een kind vergeleken bij Juffrouw Baanderman.

OPGANG

Als de klas een ongezouten standje krijgt voor een slordig taallesje, en de schoolblijverslijst onrustbarend aangroeit, bukt Sijtje op de achterste bank zich blozend over een breiwerk, alsof ze kans heeft, dat straks háár naam ook door de klas zal gebazuind worden.

Juffrouw Baanderman van haar kant heeft absoluut geen fiducie op Sijtje. Er groeit nóóit een behoorlijke onderwijzeres uit, dat heeft ze het Hoofd al een paar maal op een briefje gegeven. Het kind is véél te zacht, véél te zacht. Ze kan absoluút niet optreden. Ze zal zich eeuwig en altijd op haar kop laten zitten, en dan hoef je niet te vragen, wat dat voor resultaten moet geven..... Maar ja, die kwekelingen van tegenwóórdig..... D'r zit geen fut of aanpakken meer in. Nee, dan had je moeten komen toen zij jong was..... Bij dit punt herinnert het Hoofd zich altijd zijn zéér dringende bezigheden..... Nee, 't is niks gedaan met Sijtje. En nu weet Juffrouw Baanderman nog niet eens alles.

Daar is bijvoorbeeld die muur boven Sijtjes bed, waarvan het behang langzamerhand onzichtbaar is geworden door de bonte verzameling prentbriefkaarten, die Sijtje daar met liefdevol overleg pijnlik symmetries heeft opgeprikt.

„Je reinste flauwiteit,” smaalt Cathrien met iedere schoonmaak. „Wanneer gaat die rommel nou eindelijk es van de muur? Je zou warempel zeggen, dat jij veertien was inplaats van twintig.....”

Maar het zachte Sijtje kan verwonderlik halsstarrig zijn, en de verzameling boven haar bed groeit gestadig aan.

In het midden prijkt een Boileau-plaat in suikerzoete tinten: een wipneuzige, rozige baby sluimert aanminnig in zijn kanten, terwijl een beeld van een jonge moeder met een vinger op de lippen de beschouwer tot stilte maant. En om deze idylle rijen zich in een fantastiese ster louter kinderkopjes: guitige en ernstige, blonde en bruine, nauw-bedonsde babyhoofdjes en warrige krullebollen. Elke Lotte-Herrlich-foto voor een winkelraam is een dreigend gevaar voor Sijtje's schrale beurs.

En 's morgens kan datzelfde kinderlike Sijtje, met haar armen onder haar blonde hoofd, met een stille verlangende glimlach om haar mond naar al die kindersnoetjes liggen staren, aandachtig en vertederd.

En dat is nog niet eens het ergste.

Juffrouw Baanderman moest eens weten, dat er, ergens in een hoekje van de grote rommelzolder, achter een gordijn, een gehele poppeninventaris staat geborgen. De mooie poppenwieg met de blauwgenopte tullen gordijntjes, waarachter de beeldige blonde pop Selma vreedzaam sluimert; het tafeltje met het gebloemde serviesje; de blauwe poppenwagen op gummibanden, en de liliputterkoffer met de keurig opgevouwen poppenkleren.

Dat dat daar allemaal staat is zo erg niet; het is hoogstens een compliment voor het kind Sijtje, dat altijd zo voorbeeldig met haar kostelik speelgoed heeft omgegaan. Maar dat de *kwekeling-met-akte* Sijtje, met haar bijna twintig jaren, nog wel eens achter dat gordijn verdwaalt, en de tullen wiegegordijntjes wegslaat, en de vlasharige, boven allen beminde Selma uit haar laatste rustplaats tilt. zodat de blauwe ogen plotseling met een doffe tik opengaan — en dat ze daar droomverloren een tijdlang met die pop in haar handen kan staan, alsof er op de wereld niets beters te doen was.....

Ja, dat ze zelfs eens, nog niet zo lang geleden, in een vlaag van kinderachtige speelsheid, het oude koffertje heeft opengemaakt, en, schrijlings op de mangeltafel gezeten, het rose zijden feestgewaad van Selma verwisseld heeft voor een passender kostuum: een witte nachtpon met veel fijne plooitjes en kantjes..... Een kinderachtigheid, waarin Cathriens luid ongeduldig stemgeluid onder in het trapgat haar ontijdig heeft gestoord.....

Als Juffrouw Baanderman dat wist — ze zou stellig woorden te kort komen, en volstaan met misprijzend haar hoofd te schudden.

OPGANG

Nu probeert ze haar nog enigszins het klappen van de zweep bij te brengen. Een passender omschrijving van haar opvoedingssysteem is moeilijk te bedenken. Want de zweep klapt de ganse dag, klapt onverbiddelijk en raak boven de hoofdjes der vier-en-veertig schuwe kinderen, die in gestadig vrezende en beven de dreiging van het: „erbij zijn” voelen naderen.

En Sijtje ziet het aan. Zwijgend, bedeesd en verontwaardigd. Ze luistert op haar achterste plaatsje naar de onberispelijke steenkoude Bijbellessen, als acht-en-tachtig armpjes een half uur lang als vastgesmeed op de banken liggen, en de harde stem, over de geduldige hoofdjes heen, de mooie oude verhalen methodies vermoordt.

O, als Sijtje es vertellen mocht..... Ze zou zo graag, eens een enkel keertje.....

Van de jongen Jozef, die, aan een kameel gebonden, schreiend blijft omzien naar de hardvochtige broeders.....

Van het kleine kindje, dat zo zoet slaapt in zijn wiegelend biezen mandje, tussen het zingende riet

in de Nijl; van Izaäk, die uitgaat in het veld, of hij de belletjes van Eliëzers kamelen nog niet hoort. Van David, zo maar in zijn linnen kiel, die daar kalmweg de gladste steentjes uit de beek zoekt, en Salomo, die diep nadenkt op zijn hoge marmeren troon, waar aan weerskanten zes leeuwen op schildwacht liggen. Van de Wijzen, die op hun bedaarde kamelen voortrijden onder de sterren. Van het jongetje, dat vijf broden en twee vissen heeft meegekregen van zijn moeder, voor onderweg, en die ze gul toesteeft aan de vriendelijke Man, die er hem om vraagt.....

Sijtje kan niet geloven, dat haar mooie verhalen, waarbij al die doffe, verveelde oogjes stellig zouden gaan schitteren, dezelfde zijn als die, welke de koele strenge stem voor de klas ochtend aan ochtend behandelt.

En waarom is zingen zo'n starre verschrikking, als de harde nijdige liniaal zo stram de maat tikt op de voorste bank, en de klas onbeweeglijk blijft bij het joligste liedje? — Waarom mogen ze nooit eens met allebei hun handen de oren van de twee parmante haasjes laten flappen, of het matroosje boven in de mast laten wuiven met zijn mutsje?

Waarom mogen ze nooit eens even verder kijken, hoe het spannende verhaaltje in hun leesboekje afloopt, inplaats van onverbiddelijk het blad terug te slaan voor: nog eens 't zelfde lesje?

Waarom horen die arme afgerichte stakkers nooit eens een verrukkelijk opwindend verhaal, dat wonder boven wonder toch nog goed afloopt, inplaats van een wekeliks langdradig referaat over een plaat, waar het nieuwtje allang af is? Dergelijke opstandige gedachten woelen door Sijtjes hoofd, terwijl ze braaf op de achterste bank vele rijtjes sommen van krullen voorziet, of vele gevallen steken moeizaam opdiept.

Maar op een morgen krijgt ze wezenlijk een kleine kans.

Fietje heeft maar weer eens slecht gelezen, haperend en hakkelend, en vrijwel onverstaanbaar.

„Dat je dat nou nog niet lezen kan, Fietje. Zo'n makkelijk boekje. Maar Fietje zit weer te suffen, hè Fietje? Fietje wou met April zeker graag blijven zitten?” Een onbarmhartige wijsvinger onder een spits kinnetje.....

Een paar knipperende bange kinderogen in een weerstrevend opgetild gezichtje..... Sijtje wordt warm van medelijden.

Als of er op de wereld niets beters te doen was ...

OPGANG

„Neem jij ze maar es 'n poosje apart. Ze moet maar es 'n flinke beurt hebben. 't Is gewoon hopeloos met dat kind.”

Een mager vogelklauwtje schuift in Sijtjes warme troostende hand.

„Kom maar,” zegt Sijtje.

In het kamertje zitten ze tegenover elkaar.

Fietje's grauw muizensnoetje is in krampachtige aandacht over het nieuwe boekje gebogen, dat zulke verraderlike moeilike woorden heeft.

Sijtje kijkt naar het slordige peenhaar, de spitse schoudertjes in het slonzige jurkje: het groezelige vingertje, dat aarzelend langs de regels schuift.

„Hou nou maar op,” zegt ze plotseling, en legt haar zachte hand kalmerend over de zenuwachtig-friemelende vingertjes. „Kijk nou maar eerst de plaatjes es.....”

Een snelle, verbaasd-ongelovige blik uit de grauwe wantrouwende oogjes.

„Ja, toe maar...” bemoedigt Sijtje, half lachend.

„Wacht, ik kom naast je zitten, dan kijken we samen.”

Ze schuift haar stoel op, haar arm glijdt als vanzelf om de schriele schoudertjes.

„Kijk nou toch es, wat 'n leuke hond.” begint Sijtje met prachtige verrukking. Ze zàl dit stugge kindje ontdooien. Het magere wangetje raakt bijna de hare, de rusteloze vingertjes zijn stil geworden onder haar hand. Maar het mondje blijft nog altijd stijf gesloten.

Het ouwelik magere gezichtje blijft argwanend: ze knikt alleen.

„En die poès — wat zeg je van die poès? Ze kijkt jou aan, Fiet, zie je wel? Ze wil zeker met je spelen. Ze heeft 'n belletje om ook... Kun je altijd horen als ze aankomt. Heb jij óók 'n poes thuis, Fie?”

Het peenhaar schuurt even langs haar wang, als het kind zwijgend „nee” schudt. Maar Sijtje bezit het echte geduld.

„O, kijk nou es — Nee máár — Is dat effen 'n prachtige pop! Zie je dat? Wat 'n schàt van 'n pop, hè? Zo'n pop zou ik best willen hebben.....”

Daar glijdt wezenlik het eerste bleke lachje over het ouwelike kindergezicht. Ze kijkt een ogenblik naar Sijtje op. Bijna geringschattend is haar geamuseerde blik.

„Ja, ik méén het,” betoogt Sijtje. „Zit je me nou uit te lachen? Ik wou, dat ik zo'n pop had.....”

„U ben veels te groot voor 'n pop.”

Het eerste zinnetje. Sijtje glundert.

„Dat dacht je maar, Saartje.” (Die naam slaat bij elk kind in). „Dacht je, dat ik nooit es met 'n pop speelde? Nou, maar.....”

Het kind lacht. Nu heeft ze plotseling een zonnig kindergezicht, niets minder lief dan Sijtjes papieren lievelingen.

„Hèè — U heb geeneens een pop.....”

„Wel heb ik óóit.” Sijtje trekt de diepst mogelijke rimpel boven haar wipneus.

„Hèb ik geen pop? Nou maar, dat heb je toch es lekker mis, juffie. Mijn pop is nog veel en veel déze.....”

„Nieuwáár!” zegt het gretige Fietje, met schitterende ogen. „Juffrouws hebbe nooit geen poppe.....”

„Ik heb 'n pòp,” zegt Sijtje langzaam, en haar bruine ogen glanzen even verukt als Fietje's grauwe. „Ik heb 'n pòp — En die heeft pòlka-haar. En die kan slàpen. En ze ligt in 'n wiég — met 'n nàchtpon aan. Met kàntjes.....”

Haar arm glijdt om de schoudertjes.

OPGANG

Fietje's mondje springt open, ademloos verrukt.

„'n Nàchtpon?”

„Met kàntjes... En ze heeft wel — wel twintig jurken... En als ik met d'r uitga...”

Dat is teveel voor het pas-overrompelde Fietje. Haar oogjes knijpt ze betekenisvol dicht, en met een koddig rukje van haar hoofd geeft ze te kennen, dat elke scherts zijn grènzèn heeft.

„Als ik met haar uitga,” vervolgt Sijtje, onverstoorbaar en plechtig, „Dan ligt ze in een hele grote poppenwagen. Een blauwe. En je kan de kap opzetten — en neerdoen..... En de dekantjes.....”

Het boek ligt vergeten weggeschoven. Een verrukt gezichtje is naar Sijtje opgeheven. Twee wijdopen ogen drinken het kostelijke visioen van zó'n pop. En Sijtje staat weer, verstolen, achter het gordijn, en tilt omzichtig Selma uit de wieg, en legt ze, eventjes, in de armpjes van het stomverrukte Fietje. Ze haalt het koffertje te voorschijn, en spreidt kwistig al de verborgen schatten uit..... Ze stalt het beeldige gebloemde serviesje uit — is er zelfs niet een heus echt wezenlik teelichtje bij.....?

— — — — —
Het is de wrede bel van twaalven, die ze beiden met een schok doet opschrikken. Het poppenkoffertje valt weer dicht, en Selma verdwijnt weer haastig achter de gordijntjes.

Als twee samenzweersters lopen ze hand in hand naar het lokaal terug.

„En ben je nogal opgeschoten?” informeert Juffrouw Baanderman, scepties.

„Nóú — een héél eind,” jukt Sijtje, en laat glimlachend het vertrouwelijk handje los.

Twee mensen

Zij zitten zwijgend bij elkander,
— de leege uren kruipen voort —
de een denkt hunk'rend aan den ander,
beiden verlangen naar een teeder woord

dat warm zal klinken in de kilte
en leegte der verlatenheid,
in d' eenzaamheid der vreemde stilte
waarin het eene hart naar 't and're schreit.

Ze zwijgen — tot de lichten branden
en 't daglicht uit de kamer gaat;
dan tasten moeizaam, weifelende handen
en streelen schuchter een bedroefd gelaat.

Jaap Kroonenburg.